

ΥΜΝΟΣ ΣΤΗ ΖΑΚΥΝΘΟ

Από μικρός στους μητρικούς μου λόφους
ελάτρεψα την θείαν Αφροδίτη.
Ζάκυνθος, χαίρε. Στις ακτές του Αδρία,
στη στερνή κατοικία των Εφεστίων
θεών και των προγόνων μου, θ' αφήσω
τα τραγούδια μου και τα κόκαλά μου,
και σ' εσέ μοναχά τους στοχασμούς μου,
γιατί όποιος την πατρίδα του ξεχάσει
μήτε στα θεία δεν ομιλεί με σέβας.
Ζάκυνθος, ιερή χώρα. Στους λόφους
ήσαν ναοί, και στα ισκιερά της δάση
η λατρεία της Άρτεμης και οι ύμνοι
στον ένοχο Λαομέδοντα, πριν μάθει
ο Ποσειδώνας στο Ίλιο πώς να στήσει
τους φημισμένους πύργους του πολέμου.
Η Ζάκυνθος είν' όμορφη. Της δίνουν
θησαυρούς μύριους τ' αγγλικά καράβια,
κι από ψηλά της στέλνει ο αιώνιος ήλιος
τις ζωογόνες ακτίδες του. Κι ο Δίας
τα διάφανα σύγνεφα της χαρίζει.
Κι έχει τους πυκνοφύτευτους ελαιώνες,
τους αμπελόφυτους του Βάκχου κάμπους,
και την υγεία τη ρόδινη σκορπίζει
αύρα γλυκά που μυρωμένη πνέει
από κήπους ανθών κι αιώνιων κέδρων.

μτφρ. Μαρίνος Σιγούρος
(1885-1961)

Αδρίας: ποταμός της Ιταλίας· εκβάλλει στις δυτικές ακτές της Αδριατικής θάλασσας.

στερνή κατοικία των Εφεστίων θεών: η Ιταλία ήταν ο τόπος όπου κατέφυγαν οι Τρώες μετά την καταστροφή του Ιλίου, παίρνοντας μαζί και τους Εφέστιους θεούς τους.

και των προγόνων μου: οι πρόγονοι του Φόσκολο ζούσαν στη Βενετία.

Λαομέδοντας: βασιλιάς της Τροίας. Έχτισε τα τείχη της πόλης με τη βοήθεια του Ποσειδώνα και του Απόλλωνα, τους οποίους όμως αρνήθηκε να πληρώσει για το έργο τους (γι' αυτό ο Φόσκολο τον αποκαλεί **ένοχο**).

τ' αγγλικά καράβια: οι Άγγλοι κυριαρχούσαν τότε στο ναυτικό εμπόριο.

Οι Χάριτες, από τις οποίες αποσπάσαμε τον σχεδόν αυτοτελή αυτόν ύμνο του Φόσκολο στη γενέθλια νήσο, είναι μια ποιητική ερμηνεία της πορείας της ανθρωπότητας προς τον εκπολιτισμό, τον οποίο συμβολίζουν οι μυθικές κόρες του τίτλου. Το έργο αυτό είναι η τελευταία προσπάθεια του ποιητή να δώσει πνοή στους αρχαίους μύθους επανεισάγοντάς τους στην ιστορία των καιρών του (είναι ενδεικτικοί οι πολιτικοί υπαινιγμοί που περιέχουν ορισμένοι στίχοι· λ.χ. η εικόνα των αγγλικών καβαγιών του ύμνου). Έκφραση της κλασικιστικής πλευράς του Φόσκολο, με στοιχεία που συνθέτουν ένα ύφος αλεξανδρινό, αν όχι ελληνορωμαϊκό, το οποίο παραπέμπει στους κανόνες της νεοκλασικής ζωγραφικής της εποχής, ο μυθικός κόσμος των *Χαρίτων* ενσαρκώνει την αναζήτηση μιας αρμονίας που θα ήταν το αντίβαρο της ταραγμένης εποχής και της περιπετειώδους ζωής του ποιητή. Η Ζάκυνθος και το αίσθημα της ευτυχίας των παιδικών του χρόνων φαίνεται ν' αποτελούν τον πυρήνα αυτής της αναζήτησης. Και ακριβώς αυτό το αίσθημα είναι εκείνο που εξουδετερώνει τη συμβατικότητα των κλασικιστικών στοιχείων τους και δίνει στους στίχους του ύμνου κάτι από τη θέρμη των ρομαντικών έργων του ποιητή.

Το ποίημα μπορεί να διαβαστεί σε σύγκριση με το ομόθεμο σονέτο του Φόσκολο (Παράρτημα, αρ. 6) και παράλληλα με το επικήδειο σονέτο του Σολωμού (Α17).

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. Ποια είναι η σχέση του ποιητή με τη Ζάκυνθο και πώς αυτή αποτυπώνεται στο ποίημα;
2. Με ποιον τρόπο ο ποιητής εξαίρει τις ομορφιές της Ζακύνθου;
3. Γιατί όποιος την πατρίδα του ξεχάσει/μήτε στα θεία δεν ομιλεί με σέβας; Σχολιάστε τους στίχους.

«Ούγκο Φόσκολο», πορτρέτο του Φρανσουά-Ξαβιέ Φαμπρ

UGO FOSCOLO (Ζάκυνθος 1778 – Λονδίνο 1827). Ιταλός ποιητής, ελληνικής καταγωγής (η μητέρα του ήταν Ελληνίδα). Μικρός έχασε τον πατέρα του (1788), και το 1794 εγκαταστάθηκε στη Βενετία. Στη Ζάκυνθο είχε δάσκαλο τον Αντώνιο Μαρτελάο και στη Βενετία φοίτησε στη Σχολή των Ιησουϊτών, όπου έλαβε κλασική μόρφωση. Είχε δημοκρατικά φρονήματα και ανέπτυξε πολιτική δραστηριότητα. Για ένα διάστημα διετέλεσε καθηγητής ρητορικής στο Πανεπιστήμιο της Παβία (1809). Μετά την πτώση του Ναπολέοντα, έφυγε στην Ελβετία (1815) και από εκεί συνοδευόμενος από τον γραμματέα του Ανδρέα Κάλβο εγκαταστάθηκε στο Λονδίνο, όπου έμεινε μέχρι τον θάνατό του.

Έγραψε ποιητικά έργα, όπως *Οι τάφοι* (1807), *Οι χάριτες* (1813), το μυθιστόρημα *Οι τελευταίες επιστολές του Ιακώβου Όρτις* (1798-1802), θεατρικά έργα κ.ά.

Ούγο Φόσκολο, «Στη Ζάκυνθο»

(μτφρ. Στέφανος Μαρτζώκης)

Πλια στη ζωή δεν θα πατεί το δύστυχο ποδάρι
τις άγιες όχθες που άγγιζα στα χρόνια τα χρυσά,
ω ποθητή μου Ζάκυνθο, που πάντοτε με χάρη
στο κύμα καθρεφτίζεσαι, στα ελληνικά νερά.

Η Αφροδίτη ολόλαμπρη από κει μέσα βγήκε
κι έκαμε με το γέλιο της γόνιμα τα νησιά,
αφού απερίγραπτα ο λαμπρός ο στίχος δεν αφήκε
τα νέφη σου τα διάφανα, τα δέντρα τα πυκνά,
τον ποιητή που έψαλλε τη διάφορη εξορία,
της μοίρας τ' άγρια κύματα, που το μικρό νησί
ο Οδυσσέας εφίλησε τρανός στη δυστυχία.

Απ' το παιδί σου το άχαρο, ω μητρική μου γη,
μονάχα το τραγούδι του θα 'χεις για συντροφία.
Σ' εμένα η Μοίρα μού έγγραψε αδάκρυτη ταφή.

(Στ. Ροζάνης, εισαγωγή-φιλολογική επιμέλεια, *Ποιήματα
μεταφρασμένα από Επτανησίους, Ωκεανίδα, Αθήνα, 1997*²³)